

**Základná škola s materskou školou, Golianovo 60**

## **Program finančnej gramotnosti (FIG)**

**Koordinátor: Mgr. Eva Runáková**

## Úvod

**Téma finančnej gramotnosti má vytvoriť predpoklady k získaniu kompetencií žiakov vo finančnej oblasti, ktoré** umožnia každému jednotlivcovi efektívne reagovať na nové osobné udalosti a neustále meniace sa ekonomické prostredie.

**Finančná gramotnosť** je schopnosť využívať poznatky, zručnosti a skúsenosti na efektívne riadenie vlastných finančných zdrojov s cieľom zaistiť celoživotné finančné zabezpečenie seba a svojej domácnosti.

## Cieľom je

a) implementovať stratégiu vzdelávania vo finančnej oblasti a manažmentu osobných financií do vzdelávacích aktivít ďalšieho vzdelávania a informačného systému pre celoživotné poradenstvo a zaradiť štandard vzdelávania vo finančnej oblasti a manažmentu osobných financií do národnej sústavy kvalifikácií v zmysle návrhu zákona o celoživotnom vzdelávaní,

b) vytvárať predpoklady k pochopeniu :

- ✚ funkcií peňazí v spoločnosti ,
- ✚ hodnoty ľudskej práce a peňazí ako jedného z prostriedkov jej vyjadrenia,

c) viesť žiakov k:

- ✚ finančnej zodpovednosti za osobné finančné rozhodnutia,
- ✚ hľadaniu a vyhodnocovaniu finančných informácií z rôznych zdrojov,
- ✚ poznaniu a harmonizácii osobných, rodinných a spoločenských potrieb,
- ✚ poznaniu a orientácii sa v problematike zabezpečovania životných ( ekonomických potrieb) jednotlivca a rodiny,
- ✚ organizovaniu osobných financií a používaniu rozpočtu na riadenie hotovosti,
- ✚ vypracovaniu osobného finančného plánu a systému na udržiavanie a používanie finančných záznamov,
- ✚ schopnosti identifikovať náklady a prínosy jednotlivých typov úverov,

d) vysvetliť:

- ✚ účel informácií o úverovej schopnosti a poznať oprávnenia žiadateľa o úver v súvislosti s informáciami o úverovej schopnosti,
- ✚ akým spôsobom investovanie buduje majetok a pomáha pri plnení finančných cieľov,

e) diskutovať:

- ✚ o tom, ako sporenie prispieva k finančnej prosperite,

f) pochopiť a zohľadniť:

- ✚ pojem riziko, vedieť identifikovať základné druhy rizík a vysvetliť základné metódy riadenia rizík,
- ✚ vplyv finančných kríz na hospodárenie jednotlivca a rodiny.

## Metódy a formy realizácie

Uskutočňuje sa :

- ✚ priamo vo vyučovacom procese v jednotlivých predmetoch pri súvisiacej vzdelávacej téme,
- ✚ formou blokového, projektového vyučovania,
- ✚ v záujmových útvaroch, voľnočasových aktivitách,
- ✚ ako súčasť exkurzií, výletov, besiedok,
- ✚ vplyv médií a reklamy.

## Učebné zdroje:

- ✚ softvérové programy,
- ✚ pracovné zošity,
- ✚ vhodné webové sídla,
- ✚ didaktické pomôcky (karty, mapy, knihy,...),
- ✚ vlastné materiály.

| Číslo<br>témy                                                                      | Téma (obsah, cieľ)                                                                                                                      | Určené<br>pre |
|------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|
| <b>A/ Človek vo sfére peňazí</b>                                                   |                                                                                                                                         |               |
| 1.                                                                                 | Zachovať trvalé životné hodnoty a osvojiť si vzťah medzi životnými potrebami a financiami ako prostriedku ich zabezpečenia.             | PV<br>NSV     |
| 2.                                                                                 | Pochopiť a vážiť si hodnotu ľudskej práce a peňazí ako jedného z prostriedkov jej vyjadrenia.                                           |               |
| 3.                                                                                 | Osvojiť si základné etické súvislosti problematiky bohatstva, chudoby a dedenia chudoby.                                                |               |
| 4.                                                                                 | Popísať fungovanie problematiky jednotlivca a rodiny v ekonomickej oblasti.                                                             |               |
| 5.                                                                                 | Osvojiť si, čo znamená žiť hospodárne.                                                                                                  |               |
| 6.                                                                                 | Vyhodnotiť vplyv reklamy na spotrebu.                                                                                                   |               |
| <b>B/ Finančná zodpovednosť a prijímanie rozhodnutí</b>                            |                                                                                                                                         |               |
| 7.                                                                                 | Prevziať zodpovednosť za osobné finančné rozhodnutia.                                                                                   | PV<br>NSV     |
| 8.                                                                                 | Nájsť a vyhodnotiť informácie z rôznych zdrojov.                                                                                        |               |
| 9.                                                                                 | Kontrolovať osobné informácie.                                                                                                          |               |
| 10.                                                                                | Prijímať finančné rozhodnutia zvažovaním alternatív a dôsledkov.                                                                        |               |
| 11.                                                                                | Vypracovať komunikačné stratégie na diskusiu o finančných záležitostiach.                                                               |               |
| 12.                                                                                | Vedieť stručne zhrnúť hlavné nástroje na ochranu spotrebiteľov.                                                                         |               |
| <b>C/ Zabezpečenie peňazí pre uspokojovanie životných potrieb - príjem a práca</b> |                                                                                                                                         |               |
| 13.                                                                                | Poznať a harmonizovať osobné, rodinné a spoločenské potreby.                                                                            | P V<br>NSV    |
| 14.                                                                                | Porozumieť a orientovať sa v problematike zabezpečovania životných (ekonomických) potrieb jednotlivca a rodiny.                         |               |
| 15.                                                                                | Zhodnotiť vzdelanostné a pracovné predpoklady z hľadiska uspokojovania životných potrieb.                                               |               |
| 16.                                                                                | Identifikovať zdroje osobných príjmov.                                                                                                  |               |
| 17.                                                                                | Orientovať sa v modeloch zabezpečenia jednotlivca a rodiny                                                                              |               |
| 18.                                                                                | Poznať základné otázky úspešnosti vo finančnej oblasti a inšpirovanie sa úspešnými osobnosťami a uplatňovanie ich postupov.             |               |
| 19.                                                                                | Opísať faktory ovplyvňujúce výšku čistej mzdy.                                                                                          | NSV           |
| <b>D/ Plánovanie a hospodárenie s peniazmi</b>                                     |                                                                                                                                         |               |
| 20.                                                                                | Vypracovať osobný finančný plán.                                                                                                        | PV<br>NSV     |
| 21.                                                                                | Vypracovať systém na udržiavanie a používanie finančných záznamov.                                                                      |               |
| 22.                                                                                | Popísať spôsob používania rôznych metód platenia.                                                                                       |               |
| 23.                                                                                | Uplatniť spotrebiteľské zručnosti pri zodpovednom rozhodovaní o nákupe.                                                                 |               |
| 24.                                                                                | Zvážiť príspevky na darcovstvo a filantropiu.                                                                                           |               |
| 25.                                                                                | Uvedomiť si účel a dôležitosť závetu.                                                                                                   |               |
| <b>E/ Úver a dlh</b>                                                               |                                                                                                                                         |               |
| 26.                                                                                | Identifikovať náklady a prínosy jednotlivých typov úverov.                                                                              | PV<br>NSV     |
| 27.                                                                                | Vysvetliť účel informácií o úverovej schopnosti a poznať oprávnenia žiadateľa o úver v súvislosti s informáciami o úverovej schopnosti. |               |
| 28.                                                                                | Opísať spôsoby, ako sa vyhnúť problémom so zdlžením alebo ako ich zvládnuť.                                                             |               |

| Číslo témy                            | Téma (obsah, cieľ)                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Určené pre |
|---------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| 29.                                   | Mať základné informácie o jednotlivých druhoch spotrebných úverov.                                                                                                                                                                                                                                                    | NSV        |
| <b>F/Sporenie a investovanie</b>      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |            |
| 30.                                   | Diskutovať o tom, ako sporenie prispieva k finančnej prosperite.                                                                                                                                                                                                                                                      | PV<br>NSV  |
| 31.                                   | Vysvetliť, akým spôsobom investovanie zhodnocuje majetok a pomáha pri plnení finančných cieľov.                                                                                                                                                                                                                       |            |
| 32.                                   | Zhodnotiť investičné alternatívy.                                                                                                                                                                                                                                                                                     |            |
| 33.                                   | Opísať spôsob nákupu a predaja investícií.                                                                                                                                                                                                                                                                            |            |
| 34.                                   | Vysvetliť vplyv daní na návratnosť investícií.                                                                                                                                                                                                                                                                        |            |
| 35.                                   | Vysvetliť spôsob regulácie a dohľadu nad finančnými trhmi.                                                                                                                                                                                                                                                            |            |
| <b>G/ Riadenie rizika a poistenie</b> |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |            |
| 36.                                   | Pochopiť pojem riziko, vedieť identifikovať základné druhy rizík a vysvetliť základné metódy riadenia rizík.                                                                                                                                                                                                          | PV<br>NSV  |
| 37.                                   | Zohľadniť vplyv finančných kríz na hospodárenie jednotlivca a rodiny..                                                                                                                                                                                                                                                |            |
| 38.                                   | Vysvetliť systém zabezpečenia pre prípad zdravotne a sociálne nepriaznivej situácie a staroby.                                                                                                                                                                                                                        |            |
| 39.                                   | Vysvetliť rozdiel medzi verejným a súkromným (komerčným) poistením. Vymenovať povinné a nepovinné druhy verejného poistenia. Charakterizovať zdravotné poistenie a sociálne poistenie a v rámci neho nemocenské poistenie, dôchodkové poistenie, úrazové poistenie, garančné poistenie a poistenie v nezamestnanosti. |            |
| 40.                                   | Vysvetliť v rámci súkromného poistenia podstatu a význam poistenia majetku, zodpovednosti za spôsobené škody, úrazového a životného poistenia.                                                                                                                                                                        |            |

Finančné vzdelávanie na primeranej úrovni je možné realizovať od začiatku povinnej školskej dochádzky, teda už v prvom ročníku základnej školy. Väčší zmysel však nadobúda od tretieho ročníka základnej školy.

Predmety, do ktorých je možné finančnú gramotnosť priamo začleniť:

### 1. ročník:

Matematika – Sčítanie a odčítanie prirodzených čísel v obore do 20.

Etická výchova – Postoje a zručnosti v medziľudských vzťahoch (chrániť si veci svoje i iných).

Prvouka - Vodné zdroje

### 2. ročník:

Slovenský jazyk a literatúra – Prosba – želanie. Tvorba otázok – žiadosť o informáciu. Rozhovor.

Matematika – Sčítanie a odčítanie prirodzených čísel v obore do 100.

Prvouka – Povolania

Etická výchova – Iniciatíva vo vzťahu k iným (riešenie problémov – navádzanie na klamstvo, podvádzanie, kradnutie, ohováranie, ...).

### 3. ročník:

Slovenský jazyk a literatúra – Reklama. Diskusia – názor. Vyjadrenie vlastnej túžby. Inzerát. Porekadlo. Príslovie. Ľudové rozprávky.

Matematika – Sčítanie a odčítanie prirodzených čísel v obore do 10 000. Riešenie aplikačných úloh a úloh rozvíjajúcich špecifické matematické myslenie.

Vlastiveda – Moja obec, miestna krajina.

Pracovné vyučovanie – Tvorivé využitie technických materiálov, Stravovanie a príprava pokrmov.

Prírodoveda – Dôsledky znečistenia rôznych vodných zdrojov.

Výtvarná výchova – Reliéf (mince).

Etická výchova – Postoje a spôsobilosti medziľudských vzťahov. Riešenie konfliktov – výchova k zmierlivosti. Pomoc, darovanie, delenie sa. Naša trieda.

#### **4.ročník:**

Slovenský jazyk a literatúra – Diskusia. Názor.

Matematika – Násobenie a delenie v obore násobilky. Sčítanie a odčítanie prirodzených čísel v obore do 10 000. Riešenie aplikačných úloh a úloh rozvíjajúcich špecifické matematické myslenie.

Vlastiveda – Slovensko.

Prírodoveda – Zdroje elektrickej energie. Význam elektrickej energie pre človeka.

Pracovné vyučovanie – Papier a kartón. Elektrický obvod. Zdroje elektrickej energie.

Výtvarná výchova – Podnety rôznych oblastí poznávania sveta.

Etická výchova – Reálne a zobrazené vzory, Rozvoj tvorivosti a iniciatívy.

Informatika – Komunikácia a spolupráca – vyhľadávanie na webe, Informačná spoločnosť – legálnosť používania.

Finančné vzdelávanie je možné realizovať aj v rámci **školského klubu detí** v spoločenskovednej oblasti.

Finančné vzdelávanie na **druhom stupni základnej školy (NSV)** plynulo nadväzuje na finančné vzdelávanie na prvom stupni základnej školy.

Predmety, do ktorých je možné finančnú gramotnosť priamo začleniť:

#### **Slovenský jazyk a literatúra:**

- Diskusia – argument, diskusný príspevok,
- E - mail,
- Plagát, inzerát, reklama,
- Polemika,
- Úradný list – objednávka, reklamácia, sťažnosť, žiadosť,
- Vlastný názor
- Poštový peňažný poukaz.

#### **Matematika:**

- Násobenie a delenie prirodzených čísel v obore do 10 000,
- Počtové výkony s prirodzenými číslami,
- Riešenie aplikačných úloh a úloh rozvíjajúcich špecifické matematické myslenie,
- Počtové výkony s desatinnými číslami,
- Percentá (vrátane jednoduchého úročenia),
- Počtové výkony s celými číslami,
- Pravdepodobnosť, štatistika,
- Riešenie lineárnych rovníc a nerovníc,
- Grafické znázorňovanie závislostí,

- Štatistika,
- Práca s kalkulačkou, odhad výsledku.

#### **Informatika:**

- Reprezentácie a nástroje – práca s textom, práca s prezentáciami, práca s tabuľkami, informácie,
- Komunikácia a spolupráca – práca s webovou stránkou, vyhľadávanie na webe, práca s nástrojmi na komunikáciu,
- Informačná spoločnosť – počítačová kriminalita, legálnosť programov, autorské práva.

#### **Fyzika:**

- Iné zdroje energie,
- Zlúčeniny uhlíka.

#### **Chémia:**

- Látky a ich vlastnosti.

#### **Biológia:**

- Človek a jeho telo,
- Životné prostredie organizmov a človeka ,
- Ekologické podmienky života.

#### **Geografia:**

- Austrália,
- Amerika,
- Afrika,
- Ázia,
- Slovensko.
- V každom regióne je možné zamerať sa na bohatstvo a chudobu, rozdiely medzi regiónmi, environmentálne problémy.

#### **Dejepis:**

- Človek a komunikácia,
- Obrazy pravekého sveta,
- Obrazy starovekého sveta.

#### **Občianska náuka:**

- Moja rodina,
- Moja trieda, moja škola,
- Štát a právo,
- Voľba povolania,
- Ekonomický život v spoločnosti,
- Finančná gramotnosť.

#### **Etická výchova:**

- Tvorivosť v medziludských vzťahoch,
- Etické aspekty ochrany prírody,
- Asertívne správanie,
- Prosociálne správanie,

- Byť sám sebou, vedieť obhájiť svoje práva a názory,
- Ekonomické hodnoty a etika,
- Pozitívne vzory správania v histórii a v literatúre,
- Pozitívne vzory v každodennom živote,
- Zdravý životný štýl,
- Masmediálne vplyvy,
- Dobré meno a pravda ako etické hodnoty,
- Etické aspekty vzťahu k vlastnej rodine,
- Vzťah k chorým, starým, zdravotne a sociálne znevýhodneným ľuďom,
- Živor, telesné a duševné zdravie ako etická hodnota.

Vysvetlivky:

PV = primárne vzdelávanie

NSV = nižšie stredné vzdelávanie